

MP811Zk Správní právo III

Vnitřní správa I

3. přednáška
doc. JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.
12. 3. 2024

Program přednášky

Zaměření, organizace a právní úprava vnitřní správy:

- Zabezpečení **osobního stavu obyvatelstva** (matriky, evidence obyvatel, občanské průkazy a cestovní doklady, státní občanství).
- Právo **shromažďovací**.
- **Státní symboly**.

Kontrolní otázky

- *Co je to tzv. vnitřní správa?*
- *Lze vnitřní správu vymezit pozitivně?*
- *Jaká je organizace tzv. vnitřní správy, resp. jaké orgány zde vystupují?*
- *Co je to občanský průkaz?*
- *Co je to matrika?*
- *Co je to evidence obyvatel?*
- *Co je to trvalý pobyt a k čemu slouží?*
- *Co je to rodné číslo a k čemu slouží?*
- *Co je to cestovní doklad?*
- *Shromažďovací právo je založeno na ohlašovacím, nebo povolovacím principu?*
- *Jaký je rozdíl mezi zákazem shromáždění a jeho rozpuštěním?*

Struktura prezentace

- **pojem** „vnitřní správa“
- **obsah** vnitřní správy, její členění a základní právní předpisy, organizace
- **informační systémy** (elektronizace)
- **Jednotlivé/dílčí oblasti:** za tím účelem:
 - 1. orgány** působící na daném úseku
 - 2. základní pojmy a instituty**
 - 3. formy činnosti**
 - 4. správní trestání**

Vnitřní správa

- **tradiční oblast;** původně mnohem **širší (policejní správa)**, nové oblasti a úseky veřejné správy, sama je dále **vnitřně členitá** (viz dále)
- **Negativní vymezení:** co nespadá do jiných specializovaných odvětví/úseků veřejné správy
- **Pozitivní vymezení:** z hlediska obsahu; společná skupina společenských (správně právních) vztahů upravených normami správního práva;

Vnitřní správa

„Východiskové“ právní předpisy:

- Ústava: zejména čl. 12 (státní občanství) a čl. 14 (státní symboly)
- LZPS: zejména čl. 10 (jméno, osobní údaje), čl. 14 (cestovní doklady a cizinci), čl. 17 (svoboda projevu) a čl. 19 (shromažďovací právo), čl. 42 a 43 (cizinci a azyl)
- právo EU, mezinárodní smlouvy

Související „obecné“ předpisy:

- „proces“: **správní řád** (č. II. a III., č. IV., č. V. a č. VI)
- „trestání“: tzv. **přestupkový zákon** č. 250/2016 Sb., a **z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích**
- soudní ochrana: (zejména) **soudní řád správní** (tzv. žalobní typy)

Vnitřní správa

1. Zabezpečení osobního stavu obyvatelstva

- I. **matriky + jméno a příjmení:** z. č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení
- II. **evidence obyvatel** (vč. ochrany osobních údajů – z. č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů): z. č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel
 - a) evidence obyvatel
 - b) trvalý pobyt
 - c) rodná čísla
- III. **občanské průkazy:** z. č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech
- IV. **cestovní doklady:** z. č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech
- V. **tzv. cizinecké právo:** cizinecký zákon č. 326/1999 Sb.
- VI. **tzv. azylové právo:** azylový zákon č. 325/1999 Sb.
- VII. **státní občanství:** z. č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR

Vnitřní správa

- 2. Právo shromažďovací (původně i sdružovací):** z. č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím (z. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících a OZ)
- 3. Archivnictví, spisová služba, vidimace a legalizace:** z. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, z. č. 21/2006 Sb., zákon o ověřování
- 4. Územní členění státu, státní symboly, sčítání lidu:** z. č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu, z. č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů ČR, z. č. 332/2020 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021

Organizace vnitřní správy: obecně

A) Přímá státní správa:

- **primárně:** Ministerstvo vnitra: **ústřední správní úřad** (KompZ), **řídící, metodická a koordinační role**, ale i **přímé rozhodování** (azyl, státní občanství,...)
- **dále:**
 - 1. Ministerstvo zahraničních věcí**
 - 2. zastupitelské úřady**
 - 3. Policie ČR** (Služba cizinecké policie)

B) Přenesená působnost

- **krajské úřady**
- **obecní úřady**, zejména obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Organizace vnitřní správy: obecně

1. **obecní úřad** (obce s rozšířenou působností)
2. **krajský úřad**
3. **Ministerstvo vnitra**

Elektronizace vnitřní správy

Základní předpis: z. č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy

- tzv. agendové (dílčí) informační systémy
- stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s **vytvářením, správou, provozem, užíváním a rozvojem** informačních systémů veřejné správy spravovaných státními orgány, orgány územních samosprávných celků nebo státními právníckými osobami
- **organizace:**
 1. vláda (**Rada vlády pro informační společnost**)
 2. DIA
 3. Správní orgány coby správci (event. provozovatelé) IS VS
- **Role/účel IS VS: § 6 SpŘ**

Elektronizace vnitřní správy

1. **Matriční informační systém** (§ 1b a násl z. č. 301/2000 Sb.), správcem MV
2. **Informační systém evidence obyvatel** (§ 3 z. č. 133/2000 Sb.), správcem MV
3. **Registr rodných čísel** (§ 13 z. č. 133/2000 Sb.), správcem MV
4. **Evidence občanských průkazů** (§ 54 z. č. 269/2021 Sb.), správcem MV
5. **Evidence cestovních dokladů** (§ 1 z. č. 329/1999 Sb.), správcem MV
6. **Evidence diplomatických a služebních pasů** (§ 1 z. č. 329/1999 Sb.), správcem MZV
7. **Informační systém smluvních států: tzv. schengenský informační systém** (§ 9 z. č. 326/1999 Sb.), provozovatelem je Agentura EU pro rozsáhlé informační systémy (eu-LISA)
8. **Informační systém cizinců** (§ 158 z. č. 326/1999 Sb.), správcem Policie ČR
9. **Informační systém o cizincích žádajících o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území** (§ 158a z. č. 326/1999 Sb.)

Elektronizace vnitřní správy

- 10. Informační systém o cizincích žádajících o vydání cizineckého pasu** (§ 158a z. č. 326/1999 Sb.)
- 11. Vízový informační systém** (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému, provozovatelem je Agentura EU pro rozsáhlé informační systémy (eu-LISA)
- 12. Informační systém o azylantech nebo osobách požívajících doplňkové ochrany** žádajících o vydání cestovního dokladu azylanta obsahujícího nosič dat s biometrickými údaji (§ 71 z. č. 325/1999 Sb.), správcem MV
- 13. Informační systém o azylantech nebo osobách požívajících doplňkové ochrany**, kterým byl vydán cestovní doklad (§ 71 z. č. 325/1999 Sb.), správcem MV
- 14. Informační systém o azylantech nebo o osobách požívajících doplňkové ochrany**, kterým byl vydán cestovní průkaz totožnosti (§ 71 z. č. 325/1999 Sb.), správcem MV
- 15. Provozní informační systém** (§ 71 z. č. 325/1999 Sb.), správcem MV

Elektronizace vnitřní správy

16. Ústřední evidence (§ 50 z. č. 186/2013 Sb.), správcem MV

17. Národní portál (§ 17b z. č. 499/2004 Sb.), správcem je Národní archiv

Matrika

- Matrika je **státní evidence: narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí v případě:**
 - občanů i cizinců na území ČR
 - občanů ČR v cizině (a uzavření manželství v cizině, byl-li život snoubence přímo ohrožen, nejde-li o občany ČR)
- **Dělí se na:**
 - 1. Matriku narození** (uložena na dobu 100 let, pak SOA)
 - 2. Matriku manželství** (uložena na dobu 75 let, pak SOA)
 - 3. Matriku partnerství** (uložena na dobu 75 let, pak SOA)
 - 4. Matriku úmrtí** (uložena na dobu 75 let, pak SOA)

Matrika

- Pro každou **matriku** se vede **matriční kniha** (kniha narození, kniha manželství, kniha partnerství a kniha úmrtí)
- Matriční kniha je tvořena z předem svázaných tiskopisů a jmenného rejstříku
- **Zvláštní matrika** (§ 3 odst. 4) – narození, manželství, partnerství a úmrtí občanů ČR v cizině
- Zapisují se:
 - Matriční **událost** (§ 1 odst. 4)
 - Matriční **skutečnost** (§ 5 odst. 1 písm. b)
Podkladem pro matriční zápis je **sbírka listin** (§ 8)
- **Matriční doklad** (§ 24): obsahuje údaje zapsané v matriční knize, **rodný list, oddací list, doklad o partnerství a úmrtní list** (§ 29 až 31)
- **Matrikář** (§ 9)

Matriční doklady

ČESKÁ REPUBLIKA
RODNÝ LIST

v knize narození matričního úřadu

okres

ve svazku roč. strana/let poř. č.

Místo narození	
Den, měsíc a rok narození	
Rodné číslo	
Pohlaví	
Jméno, popř. jména dítěte	
Příjmení dítěte	
Otec dítěte (jméno) a příjmení, popř. rodné příjmení	
datum a místo narození otce	
Matka dítěte (jméno) a příjmení, popř. rodné příjmení	
datum a místo narození matky	
Podpis matky	

V
17 Definujte zápatí - název prezentace / pracoviště

.....
jméno, příjmení a podpis matrikáře

ČESKÁ REPUBLIKA
ÚMRTNÍ LIST

v knize úmrtí matričního úřadu

okres

ve svazku roč. strana/let poř. č.

Místo úmrtí	
Den, měsíc a rok úmrtí	
Jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení	
Den, měsíc, rok a místo narození, okres úmrtí	
Oceňující úřad	
Rodné číslo	
Pohlaví	
Místo trvalého pobytu, okres úmrtí	
Množství	
Jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení	
rodné číslo	
Podpis úřadu	

V
jméno, příjmení a podpis matrikáře

ČESKÁ REPUBLIKA
ODDACÍ LIST

v knize manželství matričního úřadu

okres

ve svazku roč. strana/let poř. č.

Místo uzavření (manželství)		
Den, měsíc, rok uzavření manželství		
	muž	žena
Jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení		
Den, měsíc, rok a místo narození, okres úmrtí		
Rodné číslo		
Oceňující úřad		
Jméno(a) a příjmení, popř. rodné příjmení matky		
Dobrota a příjmení, matk. jako dítě		
Podpis matky		

V
jméno, příjmení a podpis matrikáře

Matriky: organizace

- Zvláštní matrika ÚMČ Brno - střed
- Matriční úřady (§ 2 odst. 1 písm. a): vyhláška č. 207/2001 Sb.
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Krajské úřady
- Ministerstvo vnitra
- Zastupitelské úřady

Jméno

- **§ 61:** *FO, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku jméno, popřípadě jména, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu*
- Jakékoliv existující jméno, nebo 2 jména, ale
 - Nelze zkomolené
 - Osobě mužského pohlaví nelze jméno ženské a naopak
 - Nelze jméno žijícího sourozence u společných rodičůV případě pochybností **odborný podklad od v. v. i. nebo znalecký posudek**

Příjmení

- § 68: *FO, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu*
- Příjmení žen v souladu s pravidly české mluvnice (-ová), lze i příjmení v mužském tvaru
- Lze více příjmení (§ 70), na druhém místě předchozí příjmení

Změna jména a příjmení

- § 72 a násl.
- **Povolení** matričního úřadu, na základě **žádosti**
- **Důvody:** Jde-li o příjmení hanlivé, směšné nebo je-li pro to vážný důvod
- **Změna jména:** viz omezení na volbu jména
- **Ve správním řízení**

Evidence obyvatel: organizace

- **Ohlašovna** (§ 2 písm. d)
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Krajské úřady
- Ministerstvo vnitra

Evidence obyvatel

- Obsahuje **údaje** o státních občanech (i bývalých) a cizincích, kteří jsou zákonným zástupcem, manželem, partnerem nebo dítětem občana
- je vedena v **Informačním systému evidence obyvatel** (obsah § 3 odst. 3: jméno, příjmení, datum narození, pohlaví, místo a okres narození, rodné číslo, státní občanství, místo trvalého pobytu, zastoupení členem domácnosti, podpůrce, opatrovnictví, zbavení rodičovské odpovědnosti, zákaz pobytu, identifikační údaje rodičů, rodinný stav, údaje o manželovi/manželce/partnerovi/partnerce, osvojení, ...)
- Využíváno orgány veřejné moci k jejich činnosti - přístup
- **Poskytování údajů z informačního systému (§ 8) a tzv. zprostředkování kontaktu (§ 8b)**

Trvalý pobyt

- § 10 odst. 1: adresa pobytu občana v ČR vedená v základním registru obyvatel (ROB), kterou si občan **zvolí** zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání; občan může mít jen **jedno místo trvalého pobytu (x § 80 OZ a bydliště)**
- § 10 odst. 2: z přihlášení občana **nevyplývají žádná práva** k objektu ani k vlastníkovi
- § 10b volba tzv. **doručovací adresy**
- § 12 **zrušení údaje o místě trvalého pobytu**

Trvalý pobyt

- **NSS, sp. zn. 2 As 64/2005:** důsledky trvalého pobytu
Právo na zvolení místa trvalého pobytu podle § 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, je veřejným subjektivním právem, proti jehož porušení rozhodnutím správního orgánu se může občan dovolat ochrany postupem podle § 65 a násl. s. ř. s. před správním soudem. Nedílnou součástí práva na zvolení místa trvalého pobytu je také právo na to, aby na zvolené adrese místa trvalého pobytu nebyly evidovány osoby, které pro to nesplňují nebo přestaly splňovat zákonné podmínky.

Rodná čísla

- § 13 odst. 3: **desetimístné číslo**, které je dělitelné 11 beze zbytku, první dvojčíslí **rok narození**, druhé dvojčíslí **měsíc narození** (u žen **zvýšené o 50**), třetí dvojčíslí **den narození**, **čtyřmístná koncovka** je rozlišujícím znakem FO narozených ve stejný kalendářní den

Rodná čísla

DOKLAD O RODNÉM ČÍSLE

Příjmení:

Jméno (jména):

Rodné příjmení:

Pohlaví: **Datum narození:**

Místo narození:

Státní občanství:

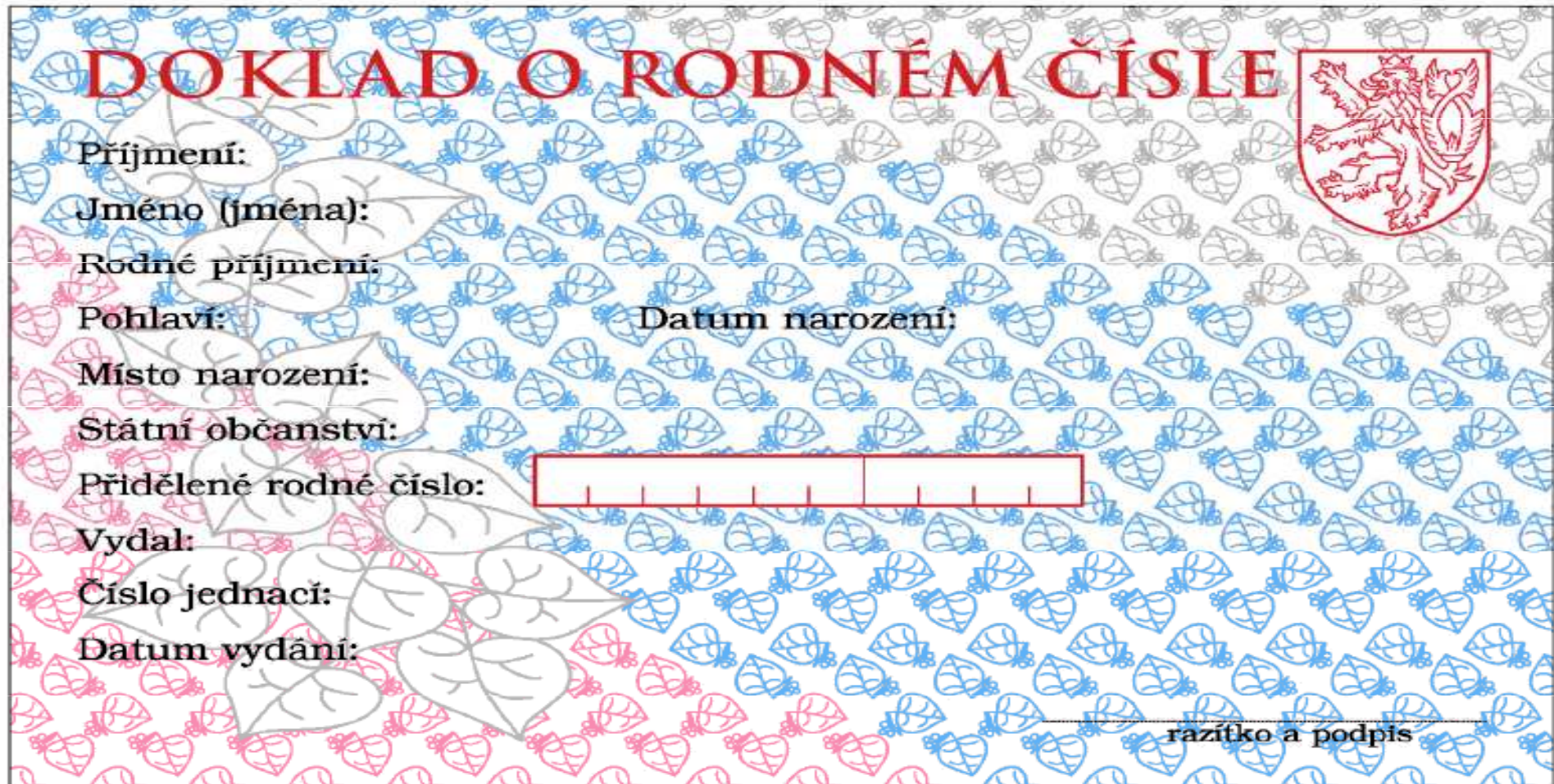
Přidělené rodné číslo:

Vydal:

Číslo jednací:

Datum vydání:

razítko a podpis

Občanské průkazy

- OP je **veřejná listina**, kterou osoba (držitel) **prokazuje svou totožnost a skutečnosti v ní uvedené**
- vyhláška č. 281/2021 Sb.

Občanské průkazy: organizace

- Pověřený úřad (obecní úřad obce s rozšířenou působností)
- Ministerstvo vnitra

Prokazování totožnosti - exkurz

– Oprávnění **požadovat prokázání totožnosti**

- *Prokázáním totožnosti se rozumí prokázání jména, popřípadě jmen, příjmení, data narození a v případě potřeby také adresy místa trvalého pobytu, adresy místa pobytu nebo adresy bydliště v zahraničí, rodného čísla a státní příslušnosti. Rozsah a způsob zjišťování osobních údajů musí být přiměřené účelu zjišťování totožnosti. (§ 61 PolZ)*
- *Prokázáním totožnosti se pro účely tohoto zákona rozumí prokázání jména, popřípadě jmen, příjmení, data narození, rodného čísla, bylo-li přiděleno, a adresy místa trvalého pobytu nebo bydliště. Rozsah a způsob zjišťování osobních údajů musí být přiměřené účelu zjišťování totožnosti. (§ 12 ObPolZ)*

Prokazování totožnosti - exkurz

§ 63 odst. 2 PolZ: **Policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu**

- a) **podezřelou** ze spáchání trestného činu nebo přestupku,
- b) zdržující se v prostoru, o kterém lze **důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu** na území České republiky,
- c) **bezdůvodně se zdržující v bezprostřední blízkosti policií chráněného prostoru** nebo v místě, z něhož lze tento prostor účinně ohrožit,
- d) od níž je požadováno **vysvětlení**,
- e) **odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby**,
- f) **vstupující do policií chráněného objektu** nebo prostoru anebo do místa, kam je policistou zakázán vstup, nebo z tohoto objektu, prostoru anebo místa vycházející,
- g) **která má na místě veřejně přístupném zbraň a je důvodné podezření, že zbraně může být užito k násilí nebo pohrůžce násilím**,
- h) **zdržující se v blízkosti místa, kde došlo ke spáchání trestného činu nebo přestupku**, k požáru anebo jiné mimořádné události,
- i) **která má být předvedena** na žádost příslušného orgánu podle jiného právního předpisu,
- j) **která je oznamovatelem** podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku,
- k) **na žádost jiné osoby, která má na zjištění totožnosti právní zájem, jakož i osobu, která o prokázání totožnosti policistu žádá, a zjištěné osobní údaje předat osobě, která o prokázání totožnosti požádala, nebo**
- l) **při plnění jiného úkolu, je-li to nezbytné k ochraně bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo pro předcházení trestné činnosti.**

Prokazování totožnosti - exkurz

– NSS, sp. zn. 2 As 35/2014:

Policista není oprávněn vyzvat osobu k prokázání totožnosti podle § 63 odst. 2 písm. e) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, toliko s paušálním odkazem na probíhající akci pátrání po osobách, aniž má k tomu konkrétní důvod, spočívající v tom, že osoba, již výzvu směřuje, odpovídá popisu osoby, po níž policie pátrá.

– NSS, sp. zn. 10 As 236/2015:

Osoba vyzvaná k prokázání totožnosti v souladu s § 63 odst. 2 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, se nemůže zprostit povinnosti prokázat svou totožnost pouze s odkazem na subjektivní hodnocení svého vzhledu, jazykové vybavenosti či individuálních projevů chování.

Občanské průkazy

Občanské průkazy

- **Povinnost** mít OP: občan ČR starší 15 let s trvalým pobytem
- **Právo** mít OP: občan ČR mladší 15 let
- Obsah OP: § 5
- Doba platnosti (§ 33)
- Žádost: není místní příslušnost
- **Práva a povinnosti držitele OP (§ 37 – 39):** chránit před zničením, ztrátou, poškozením; ohlásit odcizení; odevzdat OP; nelze požadovat a přijímat jako zástavu, odebírat při vstupu

Cestovní doklady:

- **Veřejná listina** opravňující občana k **překračování státních hranic** ČR přes hraniční přechod
- Cestovním dokladem občan **prokazuje** své jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo, podobu, státní občanství a další údaje
- **Druhy:**
 - Cestovní pas (§ 12)
 - Diplomatický pas (§ 13)
 - Služební pas (§ 14)
 - Cestovní průkaz (§ 15)
 - Náhradní cestovní doklad EU (§ 15a)
 - jiný

Cestovní doklady:

- Práva a povinnosti (§ 32)
Chránit cestovní doklad před ztrátou, odcizením, poškozením nebo zneužitím, odevzdat neplatný, ohlásit ztrátu
- je zakázáno:
Požadovat a přijímat jako zástavu a odebírat při vstupu

Cestovní doklady: organizace

- obecní úřad obcí s rozšířenou působností
- zastupitelské úřady
- Ministerstvo vnitra/Ministerstvo zahraničních věcí

Státní občanství – správně právní aspekty

- **Rozhoduje Ministerstvo vnitra (§ 11), není právní nárok, žádost se podává osobně u krajského úřadu (§ 17)**
- **Lhůta pro rozhodnutí (§ 23)**
- **Listina o udělení státního občanství**
- **Státoobčanský slib**

Shromažďování – správně právní aspekty

- **Oznamovací princip** (ne povolovací)
- **Oznámení 5 dnů předem, nejdříve 6 měsíců**
- **Zákaz shromáždění do 3 pracovních dnů** (§ 11 – soudní ochrana, žaloba do 15 dnů)
- Rozpuštění shromáždění (§ 12 odst. 5 zásah, § 13 lhůta pro zásahovou žalobu)
- **Organizace:**
 - Obecní úřad/pověřený obecní úřad
 - Krajský úřad
 - Ministerstvo vnitra
- Povinnosti účastníků (§ 7)

Státní symboly – správně právní aspekty

- Upraveno užívání státních symbolů ČR:
 - velkého státního znaku a malého státního znaku
 - státní vlajky,
 - vlajky prezidenta republiky,
 - státní pečeti a
 - státní hymny.
- Státní symboly lze užívat jen vhodným a důstojným způsobem.

Vyvěšují-li se se státní vlajkou současně státní vlajky jiných států, umístí se státní vlajka vždy na nejčestnější místo; to je z čelního pohledu na objekt

- **vlevo** při vyvěšení 2 státních vlajek,
- **uprostřed** při vyvěšení lichého počtu státních vlajek,
- v prostřední dvojici vlevo při vyvěšení sudého počtu státních vlajek,
- první zleva, případně i poslední v řadě, při vyvěšení většího počtu vlajek než 5.

Literatura

- Sládeček, V. a kol. Správní právo. Zvláštní část. 3. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 25 – 113, s. 150 - 174